

Μορφές και στιγμιότυπα από την Χαρδακιώτισσα της Κυθρέας στις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας

(α) Ο παπά Βασίλης: Ο παπά Βασίλης ιερώθηκε γύρω στο 1907 πολύ σύντομα μετά το θάνατο του Παπά Ζαχαρία εφημέριου της Συρκανιάς πούταν γνωστός ως Χατζηπαπάς και του παπά Συλβεστρου πούταν εφημέριος της Χαρδακιώτισσας πολύ ηλικιωμένος και που πέθανε σχεδόν συγχρόνως με την χειροτονία του παπά Βασίλη. Ο παπά Βασίλης πέθανε περί το 1954 σε ηλικία 98 χρονών. Όλα αυτά τα χρόνια ήταν εφημέριος στην Χαρδακιώτισσα. Ήταν ένας καλοκάγαθος λευίτης, που αμφιβάλλω αν υπάρχει οιοσδήποτε ενοριότης δυσαρεστημένος μαζί του στα τόσα χρόνια της ιερωσύνης του. Ήταν εργατικώτατος που σπανίως τον εβλεπες να κάθεται αργόσχολος στο καφενείο.

Είχε μέτριο αναστήμα, αδύνατος στο σώμα και με αραιό γενί. Δουλεύοντας μόνος του δημιούργησε νέα περβόλια πίσω από τους πρώτους δυτικούς λόφους της ενορίας, μεταφέροντας νερό με αυλάκι από τον ποταμό στην συνοικία τους Χατζηπεριίδες.

Η χειροτονία του συνέπεσε με την μεγάλη αναταραχή των αρχιεπισκοπικών της πρώτης δεκαετίας του αιώνα μας, μετά τον θάνατο του αρχιεπισκόπου Σωφρονίου το 1900.

Οι εφημέριοι της Συρκανιάς και Χαρδακιώτισσας συνεργάζονταν πάντα, ένεκα του γεγονότος που οι δυο ενορίες αποτελούσαν μαζί ένα ξεχωριστό κομμάτι του όλου χωριού και όταν ένας εφημέριος ήταν άρρωστος ή απουσίαζε γινόταν κοινός εκκλησιασμός των δυο ενοριών ποτε στην μια και ποτε στην άλλη εκκλησία.

Και οι δυο εφημέριοι ήταν σε πολύ προχωρημένη ηλικία και η ανάγκη για δυο νέους ήταν επιτακτική. Ένεκα της αναταραχής για το αρχιεπισκοπικό υπήρχεν έξαιψις και ο κόσμος διαιρέθηκε σε δυο μερίδες, την μίαν υπέρ του Κυριλάτσου και την άλλην υπέρ του Κυριλουδίου (του από Κυρηνείας). Στην Συρκανιά ο νέος υποψήφιος παπας ήταν αποδεκτός και από τις δυο παρατάξεις. Στην Χαρδακιώτισσα που ο Χατζηπαπάς ειχεν πολλήν επιρροή και ήταν υποστηρικτής του Κυριλλουδίου υπεδείχθησαν δυο υποψήφιοι ένας από την κάθε

παραταξίν. Ο παπά Βασίλης ήταν υποψήφιος της παρατάξης του Κυριλάτσου η δε παρατάξις του Κυριλλουδίου υπεδείξε τον Αδάμον του Κούλα. Αφηναν και οι δυο τα γένεια και η κάθε παρατάξις προσπαθούσε να εγκριθεί από τις εκκλησιαστικές αρχές ο δικός τους υποψήφιος. Τελικά ενεκρίθει η υποψηφιότητα του παπά Βασίλη οπότε οι αντίθετοι αποφάσισαν την ημέρα της χειροτονίας του να φώναξουν το «ανάξιος» για να ματαιώσουν την χειροτονίαν. Στην πραγματικότητα ένας απλοϊκός σπαδός των εναντιών, ο Καραμούζας, πήγε στην χειροτονίαν και φώναξε «ανάξιος» αλλά τίποτε δεν πέτυχε και ο παπά Βασίλης χειροτονήθηκε.

Όταν μεταγενέστερα ο Κυριλάτσος εξελέγη αρχιεπίσκοπος και πήγε για λειτουργία στην Χαρδακιώτισσα, οι εναντιοί του, που ακόμη η έξαιψις των δεν υπεχώρησεν, πρωτοστατούντος συγγενή του Χατζηπαπά επήραν το κλειδί της εκκλησίας και έφυγαν από το χωριό για να μην μπορέσει ο αρχιεπίσκοπος να λειτουργήσει. Οπαδοί του Κυριλάτσου εκινητοποιήθηκαν και αφού κατεβηκαν μέσα στην εκκλησία από ένα παράθυρο που κατα τύχην ήταν ανοικτό ανοίξαν την εκκλησία και έγινε η λειτουργία.

Ο παπά Βασίλης συνήθιζε πάντα και Κυριακές και γιορτές να πηγαινει πολύ ενωρίς στην εκκλησία προτού ακόμη ανατείλει ο ήλιος και να κτυπα την καμπάνα. Από τους ψαλταδες ο δεξής ο Μιχάλης του Καζιτζιου πήγαινε βιαστικός μετά το κτυπημα της καμπάνας στην εκκλησία πάντα παραπονεμένος πως ο παπάς κτυπουσε πολύ νωρίς την καμπάνα.

Ο παπά Βασίλης ήταν παντα πρόθυμος να εξυπηρετεί τους χωριανούς και του ήταν αδύνατο να αρνηθεί όταν μπορούσε να κάμει κάτι που του ζητούσαν μέσα στον κύκλο των καθηκόντων του. Μια Κυριακή όταν η λειτουργία προχώρησε αρκετά, έφτασε στην εκκλησία βιαστική η Κυρτίνα που ο γέρος άντρας της ήταν σοβαρά άρρωστος προς το τέλος της ζωής του. Κτυπησε διακριτικά την πόρτα του ιερού και φώναξε τον παπα «Παπά μου, του λέγει ο άντρας μου πεθανισκει και θέλει να τον μεταλαβεις να

μεν πάει ακοινωνήτος» Ο παπά Βασίλης πρόθυμος αμέσως της απάντησε: « Όπου τζιαι νάσαι κοντεύκει να τελειώσει η λειτουρκά τζιαι εν να έρτω αμέσως να σου τον μεταλάβω» Η Κυρτίνα τότε απάντησε: «Τζιαι εν να τον ιφτάσος παπά μου:» Τότε ο παπά Βασίλης απάντησε: « Έθθεν να τον ιφτάσω:» Αμέσως έστειλε ένα από τους μικρούς που βοηθούσαν μέσα στο ιερό στον δεξιό ψάλτη να του πεί να μακρυγορήσει το τροπάρι που θα έψαλλε γιατί ο παπας επεταχτη να κοινωνήσει τον Κυρτήν Πιάνοντας το άγιο ποτήρι τρεχτός βγήκε απο το ιερό, πήγε στο σπίτι του Κυρτή πούταν στη συνοικία τους Χ' Πιερίδες, τον κοινωνησε και στρεφόμενος βρήκε την Κυρτινιν να στρέφεται στο σπίτι της στο μέσο της απόστασης από την εκκλησιά. «Τον κοινωνησα» της λέγει «μεν έσεις καμμιάν εννοιαν, περαστικά του» Εστράφηκε στην εκκλησιάν έσεισε τότε το παραπέτασμα της Αγίας Πύλης για να εισοποιήσει τον ψάλτη πως εστράφηκε και εξακολούθησε την λειτουργίαν

Σε μια άλλη περίπτωση ήταν βαρύς χειμώνας και χιόνισε στην Κυθρέα (περί το 1918-1919). Τον φώναξαν να πάει να κοινωνήσει στο σπίτι κάποιον ετοιμοθάνατο. Πηγαινόντας για ενα καθήκον του βώλησε μέσα στο χιόνι και προσπαθώντας να βγει από το χιόνι έμεινε μέσα σ' ένα από τα παπούτσιά του. Τι να κάμει πήγε για το κοινωνήμα με το ένα παπούτσι, τελείωσε το κοινωνήμα, στράφηκε στην εκκλησία και αφήσε το Άγιο ποτήρι και τότε πήγε στον τοπο που έχασε το παπούτσι για να το βρει

Ακόμη μια άλλη περίπτωση που θυμάμαι ήταν ένα απόγευμα που νεαροί τότε εμεις ένα καλοκαίρι καθομαστε στην «Τούμπα» που ερχόταν και ο γυιος του πλούσιου της ενορίας που κρατούσε χρήματα αγοράζε τσιγάρα και όλοι μαζί πιναμε το τσιγάρο μας Ένα τέτοιο απόγευμα ακούσαμε την καμπάνα της εκκλησίας να κτυπά παράωρα. Σε λίγο βλέπουμε τον παπά Βασίλη τρεχτό με την τσιουπε του τυλιγμένη πάνω στην μέση του να κατεβαίνει από τα κτήματα του και να πηγαίνει στην εκκλησία από τα συντόμια. Δεν πέρασε πολλή ώρα και τον είδαμε τώρα να στρέφεται πίσω στα κτήματα του. Τον ρωτήσαμε όταν πέρασε από κοντά μας και μας χαιρέτησε τι συνέβαινε και μας απάντησε πως ήταν κάποιος και ήθελε να κοινωνήσει

Ο παπά Βασίλης μέσα στις πολλές ενα-

σχολήσεις του είχε και μια έξοδο για κυνήγι. Είχε ένα μονόκαννο μπροστογεμές και κάποτε κάποτε τον βλέπαμε με το όπλο στον ώμο να πηγαίνει στο κυνήγι στα βουνά γύρω από το χωριό μας.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκέπασε μέσα στον τάφο του στο τουρκοκρατούμενο τώρα χωριό μας.

(β) Ο Χατζηγιαννάτζης του Φιάκου:

Ο Χατζηγιαννάτζης του Φιάκου ήταν παντρεμένος με την Παρασαιευκούν που ήταν γνωστή ως «Φιάκαινα». Είχαν 3 αγόρια και μιαν κόρη. Το σπίτι τους ήταν το τελευταίο αριστερά στο δρόμο προς την Συρκανιά κοντά στον Τερατσόμυλον. Νεος ο Χατζηγιαννατζής ξενητεύτηκε πήγε στην Αμερική. Τα δυο μεγάλα αγόρια του ξενητεύτηκαν επίσης, πήγαν στην Αίγυπτο για να εργαστούν κοντά σε συγγενή της μητέρας τους. Το τρίτο παιδί ξενητεύτηκε επίσης και είναι ακόμη εγκατεστημένο στην Αμερική.

Όταν ο Χατζηγιαννάτζης στράφηκε για καλά στο χωριό από την Αμερική, ήταν παντα καλοτυμένος. Έφερε μαζί του κυνηγτικό όπλο επαναληπτικό και ήταν πάντα μερακλής στο κυνήγι. Δεν ήθελε όμως να πληρώνει την άδεια του κυνηγιού που ήταν τότε πέντε σελίνια το χρόνο. Για να μην βάλει σε υποψία την αστυνομία να του ζητά την άδεια, επαιρνε όταν ήταν καιρός την σχετική φόρμα-αίτηση για την έκδοση της άδειας και πήγαινε στον αστυνομικό σταθμό, γιατί για την έκδοση της άδειας ήταν απαραίτητη η σύσταση της τοπικής αστυνομίας. Μιλώντας στον υπεύθυνο του έλεγε: «Τσαούση μου θα πάω αύριο στη Λευκωσία για να βγαλώ την άδεια μου. Δεν μου δίδεις την σύσταση σου να μεν έχω δυσκολίες:» Έτσι παίρνοντας την σύσταση, οι αστυνομικοί του χωριού ήταν βέβαιοι οτι ο Χατζηγιαννάτζης έβγαλε την άδεια και δεν του ζητούσαν να την ελέξουν αν τύχαινε να τον δουν να βαστά το όπλο του για κυνήγι. Ο Χατζηγιαννάτζης ουδέποτε έβγαλε την άδεια

Ζούσε με την οικογένεια του για πολλά χρόνια μετά την επιστροφή του από την Αμερική. Τελικά τα ταιρίασε με μιαν Τουρκάλα από τα γύρω χωριά και συζούσε μαζί της σε ενοικιασμένο σπίτι στις κάτω ενορίες του χωριού.

Η Φιάκαινα που ήταν μια καλόγνωμη μορφογυναίκα, ψηλή και γεροδεμένη για